

TEKSTI: TERHI KOUVO
KUVAT: ANNA-MAIJA NIEMI, LIILA HOLMBERG & TERHI KOUVO

VUODEN TIEDEARTIKKELI

Aikuiskasvatuksen Vuoden 2024 tiedeartikkeli avaa uuden näkökulman vankilatutkimukseen

Valtavirrasta poikkeavassa ympäristössä toteutettu tiedeartikkeli tarjoaa välineitä vankiloiden kasvatuksellisen toiminnan kehittämiseen. Tunteet ovat yhteisöllisen kuntoutumisen ytimessä.

KASVATUSTIETEILIJÄT **Liila Holmberg** ja **Anna-Maija Niemi** tarkastelevat palkitussa tiedeartikkelissaan modernia naisvankilaa aikuiskasvatuksellisesta näkökulmasta. Vertaisarvioitu tutkimus tuo esiin tunteiden merkityksen vankien kuntoutuksessa ja itsen työstämisessä.

Tutkijat analysoivat yhteisökuntoutusosastolla toteutettua yhteisöllistä työskentelyä.

”Tunnettyöskentelyssä vankien vaikeat tunnekokemukset voivat kääntyä palvelemaan heidän kuntoutumistaan”, Holmberg ja Niemi sanovat.

Rikosseuraamuslaitos ohjaa vankilatoimintaa vahvasti kasvatukselliseen suuntaan: vankilan kuuluu tukea vankeja kohti rikoksetonta elämää. Tiedeartikkeli antaa arvokasta tietoa vankeinhoidon kehittämiseen.

”Aihe on Suomessa vähän tutkittu, mutta yhteiskunnallisesti tärkeä ja ajankohtainen. Kirjoittajat tuovat perustellusti esiin aiheen kytkeytymisen tärkeisiin aikuiskasvatuksellisiin teemoihin”, *Aikuiskasvatuksen* toimituskuntalaisista koottu raati toteaa.

Tutkimukseen osallistui 11 suomenkielisiä, noin 20–40-vuotiasta naisvankia sekä heidän ohjaajansa.

Liila Holmberg

Anna-Maija Niemi

Holmberg seurasi heitä kymmenen kuukauden ajan. Hän osallistui yhteisökokouksiin ja teemaryhmiin sekä esimerkiksi yhteiskokkaukseen, ruokailuun ja ohjattuun liikuntaan.

VAAVAT TUNTEET HUOKUIVAT AINEISTOSTA

Havainnoimalla ja haastattelemalla koostetusta aineistostaan tutkijat hakivat vastausta siihen, miten itsen työstäminen muotoutuu yhteisökontoutusosaston affektiivisissa käytännöissä eli yhteisöllisissä tavoissa toimia suhteessa tunteisiin. Ranskalaisfilosofi **Michel Foucault'n** tutkimukset itsen työstämisestä taustoittavat artikkelia.

Liila Holmberg valmistelee Tampereen yliopistoon kasvatustieteen väitöskirjaa siitä, millaista vankeus on modernisoidussa vankilassa, jossa pyritään kasvatuksellisuuteen ja vankien itsen työstämisen tukemiseen. Tutkimuksen aihe virisi kentätyössä: tunteiden intensiivinen läsnäolo yllätti tutkijan ja suorastaan pakotti tarttumaan kynään.

Samoin kävi Niemelle, Holmbergin väitöskirjan ohjaajalle. Työparilla oli entuudestaan innostava yhteinen kirjoituskokemus, ja Niemi lähti empi-mättä kanssakirjoittajaksi.

"Aineistosta huokuivat läpi tunteet sellaisella tavalla, että vaikka en itse ollut kentätyötä tehnytkään, tunteiden tuntu oli tavoitettavissa", hän sanoo.

KENTTÄTYÖ MUOVASI TUTKIJAN KÄSITYSTÄ VANKILASTA

Tutkimusympäristö oli Holmbergille uusi ja poikkesi sekä ulkomaisten vankilatutkimusten että median ja televisiosarjojen pohjalta syntyneistä mielikuvista.

"Yhteisökontoutusosaston toimintakulttuuria määrittivät muun vankilan toiminnasta poikkeavat normit, jotka ilmenivät osastolaisten arkipäiväisessä toiminnassa ja kohtaamisissa. Kohtelias ja asiallinen käyttäytyminen tuntui osastolla itsestäänselvyydeltä, eikä näkyvää kurinpitoa ollut juuri lainkaan."

Kokemusten jakaminen ja vertaistuki olivat keskeisiä kuntoutuksen elementtejä. Yhteiset kokkailut, liikunta ja askartelu sekä yhteisökousten avulla ylläpidetty demokraattinen kulttuuri valoivat perustaa luottamukselle.

Tunteiden jakamista turvallisessa tilassa pidet-

Raadin perustelut

Tiedeartikkelin aihe on Suomessa vähän tutkittu, mutta yhteiskunnallisesti tärkeä ja ajankohtainen. Kirjoittajat tuovat perustellusti esiin aiheen kytkeytymisen tärkeisiin aikuiskasvatuksellisiin teemoihin.

Tutkimus on toteutettu aikuiskasvatuksen valtavirrasta poikkeavassa tutkimuskontekstissa, vankilassa. Tätä kautta tiedeartikkeli vie aikuiskasvatusta uusille urille ja uusiin konteksteihin. Tutkimus on menetelmällisesti vakuuttava. Siinä hyödynnetään ansiokkaasti etnografiaa ja samalla sellaisia laadullisia menetelmiä, jotka poikkeavat tavanomaisemmin käytetyistä sisällönanalyseistä ja teemoittelusta.

Artikkeli on kielellisesti erittäin taidokasasti toteutettu. Siinä on onnistuttu irrottautumaan tyypillisestä tutkimusartikkelin rakenteesta säilyttäen kuitenkin selvästi kirjoituksen tutkimuksellinen luonne.

Teoria, aiempi tutkimus ja kirjoittajien havainnot limittyvät yhtenäiseksi, helpp-lukuiseksi ja kiehtovaksi kertomukseksi.

tiin askeleena kohti kuntoutumista ja sen myötä rikoksetonta elämää.

"Ja se kasvu mitä on tapahtunut sitten missäkin ryhmässä, niin se ei oo se keskustelu jäänyt vain siihen, vaan se vie tuonne osaston ulkopuolelle, sitä käydään läpi ilman vartijoita ja työntekijöitä tosi paljon, mikä on tosi hyvä. Ja jos ei se ilmapiiri ole sellainen, että sä pystyt siinä avautumaan niin sitä kasvua ei myöskään tapahdu", tutkimukseen haastateltu Anna kuvaa.

Tiedeartikkelin otsikko tiivistää työskentelyssä esiin nousseiden tunteiden kirjo: "Röökilläkin kaikki ensin itkee ja sit alkaa naurattaa kun kaikki vaan parkuu!" Vaikka vangit kokivat työskentelyn raskaaksi, sille voitiin yhdessä nauraakin.

Kasvatustieteilijä Liila Holmberg otti vastaan Aikuiskasvatuksen vuoden tiedeartikkelin palkinnon Tieteiden talolla Helsingissä. Tunnustuksen myönsi päätoimittaja Anu Järvensivu.

TAIDOKKAASTI PUNOTTU KOKONAISUUS

Aikuiskasvatuksen raati toteaa, että naisvankilan arkeen kurkottava tiedeartikkeli vie aikuiskasvatusta uusille tutkimuskentille. Se kiittää tekijöitä taidokkaasta, omintakeisesta toteutuksesta.

”Teoria, aiempi tutkimus ja kirjoittajien havainnot limittyvät yhtenäiseksi, helppolukuiseksi ja kiehtovaksi kertomukseksi.”

Liila Holmberg ja Anna-Maija Niemi arvioivat, että yhteisöllisen tunnetyöskentelyn näkökulmaa voi soveltaa laajasti aikuiskasvatuksessa, sillä kaikkea kasvatusta ja sosiaalisia tapoja työstää tunteita voi pitää itsen työstämisenä.

”Ekokriisien aika on tuonut näkyviin tarpeen ihmisen itseymmärryksen ja toiminnan syvälliseen muutokseen, joka on aikuiskasvatuksen ajankohtaisin ja tärkein haaste. Tunteisiin kytkeytyvän muuttumisen

prosessin tutkimisessa ja edistämisessä itsen työstämisen affektiiviset käytännöt voivat toimia yhtenä analyttisenä näkökulmana”, he sanovat.

TEKIJÄT

- Kasvatustieteiden maisteri **Liila Holmberg** on väitöskirjatutkija Tampereen yliopistossa.
- Kasvatustieteiden tohtori **Anna-Maija Niemi** on dosentti ja yliopistotutkija Turun yliopistossa.

TUTUSTU PALKITTUUN TIEDEARTIKKELIIN

Holmberg, L., & Niemi, A.-M. (2024). ”Röökilläkin kaikki ensin itkee ja sit alkaa naurattaa kun kaikki vaan parkuu!”: Itsen työstämisen affektiiviset käytännöt naisvankilan yhteisökuntoutusosastolla. *Aikuiskasvatus*, 44(3), 182–195. <https://doi.org/10.33336/aik.143824>

Aikuiskasvatuksen vuoden 2024 tiedeartikkeli palkittiin 6. helmikuuta Aikuiskasvatuksen tutkimusseuran (ATS) vuosikokouksessa Helsingissä. Tunnustus on myönnetty vuodesta 2003 lähtien.